

**ÖĞRETMEN ADAYLARININ ÖĞRETMENLİK MESLEĞİNE
KARŞI TUTUMLARI İLE ALGILADIKLARI ETKİLEŞİM-
İZLENME KAYGILARI VE PROBLEM ÇÖZME
BECERİLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ**

Özgen KORKMAZ*
Ertuğrul USTA**

Özet

Bu araştırmanın amacı öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine karşı tutumları ile etkileşim ve izlenme kaygıları ve problem çözme becerileri arasında nasıl bir ilişki olduğunu belirlemektir. Çalışma tarama modelinde yürütülmüştür ve betimsel bir araştırma niteliğindedir. Araştırmanın çalışma grubunu 72 Kız ve 32 Erkek olmak üzere toplam 104 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Araştırma kapsamında Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum, Problem Çözme ve Etkileşim ve İzlenme Kaygısı Ölçekleri kullanılmıştır. Verilerin analizinde aritmetik ortalama, standart sapma, frekans, yüzde, t, Anova, Scheffe ve Pearson r analizleri kullanılmıştır ($p<0,05$). Araştırma sonucunda ulaşılan sonuçlardan bazıları şöyledir: Öğretmen adaylarının genellikle öğretmenlik mesleğini çok sevmekte ve saygı duymaktadır. Ancak öğretmenlik mesleğine uyum sağlayıp sağlayamayacakları konusunda tereddütleri vardır. Cinsiyet tutumu etkilememekte, ancak öğretmen yakını olması, bölüm ve öğretmenlik mesleğini seçme nedenleri bu tutumu etkilemektedir. Öğretmen adaylarının izlenme kaygı düzeyleri düştüğünde, öğretmenlik mesleğine karşı genel tutumlarında; özellikle sevgi ve uyum faktörlerine ilişkin tutumlarında olumlu yönde anlamlı bir artış olmaktadır. Öğretmen adaylarının problem çözme becerileri arttıkça hem öğretmenlik mesleğine ilişkin genel tutumları, hem de sevgi, değer ve uyum faktörlerine ilişkin tutumları artmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Öğretmenlik mesleği, tutum, etkileşim, izlenme, problem çözme

---

* Yrd. Doç. Dr., Ahi Evran Ün. Eğitim Fak. Böte. okorkmaz@ahievran.edu.tr

** Yrd. Doç. Dr., Ahi Evran Ün. Eğitim Fak. Böte. eusta@ahievran.edu.tr

**PRE-SERVICE TEACHERS' ATTITUDES TOWARDS
TEACHING PROFESSION WITH PERCEPTION OF
INTERACTION-MONITORING ANXIETY AND THE
RELATIONSHIP BETWEEN PROBLEM SOLVING SKILLS**

Abstract

The purpose of this research into the teaching profession towards to the attitudes of pre-service teacher and their interaction with the concerns and monitoring the relationship between problem-solving skills to determine. This research was conducted at screening and descriptive models. Working group of the research to 72 girls and 32 Female candidates constituted a total of 104 teachers. Attitudes towards the Teaching Profession survey, Problem Solving and Interaction and Anxiety Scale Views were used. In the analysis of data, arithmetic mean, standard deviation, frequency, percentage, t, ANOVA, Scheffe and Pearson r analysis were used ($p < 0.05$). Some of the results obtained in the research results are as follows: Teacher candidates generally love and respect for the teaching profession. However adapt to the teaching profession and are uncertain about can not provide. Gender does not affect attitudes, but being close to the teacher, part of the teaching profession and the reasons for this attitude affects choice. Teacher candidates monitoring their anxiety levels decreased, the teaching profession against the general attitude, especially in love and compatibility factors related to positive attitude is a significant increase. Increases problem-solving skills of teacher candidates into the teaching profession and the general attitudes, as well as love, values, attitudes and compliance factors are rising.

Keywords: Teaching Profession, attitude, interaction, monitoring, problem solving

Giriş

Eğitim sistemin olmazsa olmaz unsurlarından birisi şüphesiz öğretmenlerdir. Bir sistemin başarılı olması büyük ölçüde sistemi oluşturan unsurların niteliğine ve etkileşimine bağlıdır (Yalın, 2003). Eğitim sisteminin başarısı da büyük ölçüde okulda ve okul dışında öğrencilere etki eden öğretmen davranışlarına ve öğretmen niteliklerine bağlıdır. Çünkü öğretmen, mesleğine yönelik tutumu ile öğrencilerin öğrenmesi ve kişiliklerinin oluşmasına yönelik geniş ölçüde etkileme gücüne sahiptir (Küçükahmet, 1976; Varış 1988). Öğrenci üzerinde bu kadar etkileme gücüne sahip bir mesleğin, bilgi, beceri gibi bilişsel alan yeterlilikleri gerektirmesinin yanı sıra tutum ve değer gibi duyuşsal alan yeterlilikleri gerektirdiğinden dolayı öğretmen adaylarının meslekle ilgili değer ve tutum kazanmaları, en az bilgi kadar önemli görülmektedir. Öğretmenin tutumu, duygusal tepkileri, alışkanlıkları ve bunları kapsayan kişiliği öğrenciyi etkilemekte, çoğu zaman öğrenci, öğretmenin anlattığı konudan çok, konuya yaklaşımına dikkat etmekte ve olayları yorumlama biçiminden etkilenmektedir (Çetin, 2006). Bu yönüyle öğretmenlik mesleğinin eğitim sektörü ile ilgili olan sosyal, kültürel, ekonomik, bilimsel ve teknolojik boyutlara sahip, alanda özel uzmanlık bilgi ve becerisini temel alan akademik çalışma ve mesleki formasyon gerektiren, profesyonel statüde bir uğraşı alanı olduğu açıktır (Erden, 1998).

Öğretmenin, öğretmenlik mesleğine yönelik tutumu onun mesleğindeki davranışlarının en güçlü belirleyicilerinden birisini yani “öğretmenlik meslek anlayışını” yansıtacağından, öğretmenlerin öğrencilik yıllarındaki kazandıkları öğrenme yaşantılarının, ileride oluşturacakları kendi meslek anlayışları üzerinde etkili olduğu söylenebilir (Can, 1987). Bu açıdan bakıldığında öğretmen yetiştirme sürecinin bireyin içinde bulunduğu psikolojik durumu derinlemesine inceleyen karmaşık ve çok boyutlu bir süreç olması gerektiği söylenebilir.

Sosyal bir varlık olan insan çevresiyle doğrudan veya dolaylı olarak sürekli iletişim ve etkileşim halinde olmak durumundadır. Her an yeni insanlarla karşılaşan ve yeni ortamlara girebilen insanlar iletişim sürecini daha da karmaşık hale getirebilirler. Bu karmaşık yapıda birey iyi etkileşim ve iletişim kurabildiği ölçüde başarılı ve mutlu olabilmektedir. Bazı bireyler kendilerini rahatlıkla ifade edebilirken, çoğu birey iletişim problemi yaşamakta ve çevresiyle sağlıklı iletişim kurmakta zorluk çekmektedir. Bu durum çatışma ve kavgaya dönüşebilmekte ve hayatı çekilmez hale getirebilmektedir. Bütün bunlar öğretmen adayı için de geçerlidir. Önemi her geçen gün

daha da artan kişilerarası iletişim, öğrenme-öğretme sürecinin de bir iletişim süreci olduğu düşünüldüğünde öğretmen adaylarının eğitiminde dikkat edilmesi gereken bir konu olarak karşımıza çıkabilmektedir. Kişilerarası iletişim zorluğunun bireyin kendisinden ve çevresinden kaynaklanabilen birçok nedeni vardır. Bu nedenlerden belki de en önemlisi sosyal kaygıdır (Öztürk, 2004). Sosyal kaygının oluşmasında kalıtım kadar çevrenin de etkili olduğu bilinmektedir (Yüksel, 1995). Bunun yanında sosyal kaygının sosyal beceri eksikliğinden kaynaklandığı ve insanların sosyal becerisi eksik olduğu için sosyal ortamlara girmekten endişe duydukları söylenebilir. Sosyal beceri düzeyi, bireylerin günlük yaşamlarında olduğu kadar eğitim-öğretim gördükleri okullarda da yaşantı ve başarılarını etkilemektedir. Sosyal kaygısı yüksek bireylerin başkaları tarafından nasıl algılandıkları ve değerlendirildikleri ile ilgili algılama düzeylerinin, yaşadıkları kaygı üzerinde etkili olduğu söylenebilir. Bu durumda bireyler karşılıklı etkileşim halinde buldukları kişiler üzerinde belirli izlenimler bırakma konusunda güdülenirler (Öztürk, 2004). Kişilerarası iletişim ve ilişkiler bağımlı ve bağımlı olmayan olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Bağımlı ilişkilerden kaynaklanan sosyal kaygı daha çok çekingenlik ve utangaçlıkla ilgilidir. Bağımlı ilişkilerden kaynaklanan sosyal kaygı için etkileşim kaygısı terimi kullanılmaktadır. Birbirine bağımlı olmayan ilişkilerde ortaya çıkan kaygılar arasında sayılabilen konuşma kaygısı, sahne korkusu ve izleyici kaygısı gibi sosyal kaygılar için ise izlenme kaygısı terimi kullanılmaktadır (Leary, 1983; Akt; Öztürk, 2004).

Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin olumlu tutum geliştirebilmeleri kuşkusuz pek çok değişkene bağlıdır. Bu değişkenlerden birisi sosyal kaygı düzeyi olabileceği gibi bir diğeri de problem çözme beceri düzeyi olabilir. Geleceğe yön verecek yeni nesillerin, gerek eğitim sürecinde gerekse günlük hayatta problem çözme becerilerine sahip bireyler olarak yetiştirilmesi ilköğretimden yüksek öğretime kadar tüm eğitim kademelerinde önemli bir amaç olarak görüldüğünden, 2004 yılından itibaren uygulanan yeni eğitim-öğretim programlarında öğrencilerin problem çözme becerilerinin geliştirilmesi hedeflenmiştir (MEB, 2005). Problem, bireyin varmak istediği amaca ulaşmasına ket vuran engeller var olduğu zaman ortaya çıkan bir duruma işaret etmekte ve bireyin hazırdaki tepkilerle çözemediği durumlara denmektedir (Bransford ve Stein 1984; Açıkgöz, 2006). Problem ile karşılaşan kişi için bir güçlük olduğu, kişinin onu çözmeye ihtiyaç duyduğu ve kişinin bu problemle daha önce karşılaşmamış olduğu, çözümlerle ilgili bir hazırlığının

bulunmaması gibi özellikler, problemin temel özelliklerini oluşturmaktadır (Cüceloğlu, 1999).

Problem çözme kavramı olarak çok eskiden bu yana kullanılmasına rağmen, uygulamadaki şekli John Dewey tarafından biçimlendirilmiştir (Bransford ve Stein 1984). Problemi çözme sürecinde süreç sonuçtan daha önemli görülmektedir (Bruning ve Diğ., 1999). Problem çözme süreci; problemin farkına varma, gerekli bilgilerin toplanması, problemin temeline inme, çözüm yollarının araştırılması ve bulunması, en uygun çözüm yolunun tespiti ve problemi çözme basamaklarından oluşmaktadır (Mayer, 1998). Bireylerin toplumsal yaşama ve değişime uyum sağlamaları, başarılı ve bağımsız olabilmeleri için, problem çözme becerisi ile donanmaları gerekmektedir (Kalaycı, 2001). Gagne (1985)'ye göre problem çözme en karmaşık zihinsel beceridir. Süreç olarak problem çözme denemeyanılmadan neden-sonuç ilişkilerini bulmaya kadar uzanan işlemleri kapsamaktadır. Problem çözen kişi yalnızca eski öğrendiklerini kullanmakla kalmaz aynı zamanda yeni öğrenmeler de gerçekleştirir. Eğitimde en önemli hedeflerinden birisi olarak kabul edilen, öğrencilerin düşünme ve karşılaştıkları problemleri çözebilme becerilerini geliştirmek, öğrencileri araştırma yapmaya, öğrendiklerini birbirleri ile paylaşmaya yönlendirecektir. Daha da önemlisi öğrenciye kendi öğrenme sorumluluğunu taşıma fırsatı verecektir (Açıkgöz, 2006).

Problem çözme hem öğretmenler hem de öğrenciler için oldukça önemli bir süreçtir (Carter ve Waite, 2000; Akt. Hançer ve Yalçın, 2009). McGehee (2001) yaptığı çalışmada, öğrencilerin farklı disiplinlerden yararlanarak problemleri çözdüklerinde daha iyi öğrendiklerini, böylece öğrencilerin ileri düşünme becerilerinin gelişme gösterdiğini ve problemlerle mücadele etme güçlerinin arttığını belirtmiştir. Arslan (2001) tarafından yapılan çalışmada, öğretmen adaylarının problem çözme becerilerinin birçok değişkene göre farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır. Problem çözme becerisi yüksek olan öğrencilerin, kendilerine güven duyma düzeylerinin de arttığı belirtilmiştir. Koray (2003) yaptığı çalışmada, fen eğitiminde yaratıcı düşünceye dayalı öğrenmenin öğretmen adaylarının, problem çözme düzeylerini geliştirdiği sonucuna ulaşmıştır. Yaman (2003) tarafından yapılan çalışmada, probleme dayalı öğrenme yaklaşımının, sınıf öğretmenliği adaylarının, araştırma yapma ve problem çözme becerilerini geliştirdiği ifade edilmiştir. Orhan (2004) tarafından yapılan çalışmada ise yapılandırmacı yaklaşıma dayalı fen eğitiminin, geleneksel öğretim yöntemine göre, fen bilgisi öğretmen

adaylarının problem çözme becerilerini geliştirmede daha başarılı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Yukarıdaki ifadelerden hareketle öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine karşı tutumlarını etkileyebilecek pek çok faktörden söz edilebilir. Etkileşim ve izlenme kaygısı ile problem çözme becerisi, bir öğretmen adayının öğretmenlik mesleğine karşı tutumunda etkili olabilir. Bu temel sayıltıdan hareketle bu araştırmanın amacı “öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine karşı tutumları ile etkileşim ve izlenme kaygıları ve problem çözme becerileri arasında nasıl bir ilişki olduğunu betimlemek” olarak belirlenmiştir. Bu amaca yönelik olarak aşağıdaki sorulara cevap aranacaktır:

1. Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine karşı tutumları nasıldır?
2. Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ile etkileşim ve izlenme kaygıları arasında bir ilişki var mıdır?
3. Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ile problem çözme becerileri arasında bir ilişki var mıdır?

Yöntem

Araştırma Modeli

Bu çalışma, betimsel bir araştırma niteliğindedir. Tarama modelinde yürütülmüştür. Bu çerçevede; öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine karşı tutumları ile etkileşim ve izlenme kaygı düzeyleri ve problem çözme becerileri arasında nasıl bir ilişki olduğu belirlenmeye çalışılmıştır.

Çalışma Grubu

Bu araştırmanın çalışma grubunu Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Fen Bilgisi ve Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalı 2’inci sınıfında öğrenim görmekte olan 72 Kız ve 32 Erkek olmak üzere toplam 104 öğrenci oluşturmaktadır. Çalışma grubunun bölüm ve cinsiyete göre dağılımı Tablo 1’de özetlenmiştir.

Tablo 1. Çalışma Grubunun Bölüm ve Cinsiyete Göre Dağılımı

	Fen	Sınıf Öğr.	Toplam
Kız	30	42	72
Erkek	16	16	32
Toplam	46	58	104

Veri Toplama Aracı

Araştırma kapsamında öğrencilerin öğretmenlik mesleğine karşı tutumlarını belirlemek amacıyla Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum; problem çözme becerilerini ölçmeye yönelik olarak Problem

Çözme ve etkileşim ve izlenme kaygı düzeylerini belirlemek için de Etkileşim ve İzlenme Kaygısı Ölçeği kullanılmıştır.

a.Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği: Eğitim fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını ölçmek amacıyla Çetin (2006) tarafından geliştirilen Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği kullanılmıştır. Ölçek sevgi (22 madde) , değer (8 madde) ve uyum (5 madde) olmak üzere 3 faktör ve 35 maddeden oluşan likert tipi bir ölçektir. Ölçeğin geçerlik ve güvenilirliği eğitim fakültesi son sınıf öğrencileri arasından tesadüfi örnekleme yöntemiyle seçilen 341 kişiden elde edilen veriler üzerinde yapılmıştır. Ölçeğin yapı geçerliğini belirlemek amacıyla yapılan faktör analizi sonucunda ölçek maddeleri faktör yüklerinin 0.48-0.80 arasında değiştiği, KMO değerinin 0.95 , güvenilirlik çalışması için hesaplanan, iç tutarlık katsayısının $\alpha=0.95$, sevgi faktörü için $\alpha=0.95$, değer faktörü için $\alpha=0.81$ ve uyum faktörü için ise $\alpha=0.76$ olduğu görülmüştür. Bu çerçevede geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarına ilişkin bulguların, ölçeğin geçerli ve güvenilir bir yapıya sahip olduğunu gösterdiği ifade edilmektedir (Çetin 2006).

b. Etkileşim ve İzlenme Kaygısı Ölçeği: Ayrıca öğrencilerinin sosyal kaygı düzeylerini belirlemek amacıyla Leary (1983) tarafından geliştirilen ve Öztürk (2004) tarafından Türkçe'ye uyarlanan ve geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları yapılan "İzlenme ve Etkileşim Kaygısı Ölçeği" kullanılmıştır. Ölçeğin orijinali 15'i etkileşim kaygısı, 12'si de izlenme kaygısı olmak üzere 27 maddeden oluşmaktadır. Etkileşim kaygısı alt ölçeğinin Cronbach Alfa değeri 0.82, izlenme kaygısı alt ölçeğinin Cronbach Alfa değeri 0.87 ve ölçeğin bütünü için Cronbach Alfa değeri 0.91 olarak hesaplanmıştır.

c.Problem Çözme Ölçeği: Eğitim fakültesi öğrencilerinin problem çözme becerilerini ölçmek amacıyla Heppner ve Peterson tarafından 1982 yılında geliştirilen ve ülkemiz için 1990 yılında Taylan tarafından güvenilirlik çalışması yapılmış olan "Problem Çözme Ölçeği" kullanılmıştır. Bu ölçek, problem çözme aşamalarını belirleyen, kişilerin kendi sorun çözme davranışları ve yaklaşımları hakkında ne düşündüklerini değerlendiren bir araçtır. Ölçek 6 puanlı likert tipinde 35 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin iç tutarlılık katsayısı 0,86'dır (Taylan, 1990: Akt. Öztürk Can, Öner, Çelebi 2009)

Verilerin Analizi

Öğretmenlin mesleğine karşı tutum ölçeğinde maddelerin her biri; *Asla Katılmam (1), Katılmam (2), Kararsızım (3), Katılıyorum (4), Kuvvetle Katılıyorum (5)* şeklinde ölçeklendirilmiştir. Öğretmen adaylarının, beşli likert tipi ölçeğe verdikleri cevaplara karşılık olarak

elde edilen puanlar, alt faktörlerdeki madde sayısı farklılıkları nedeniyle standart bir nitelik göstermemektedir. Bundan dolayı elde edilen ham puanları, en düşüğü 20, en yükseği ise 100 puan olacak şekilde standart puanlara dönüştürülmesi uygun görülmüştür. Ham puanların standart puana dönüştürülmesinde şu formülden yararlanılabilir:

$$X_{\text{standart.puan}} = \frac{X_{\text{ham.puan}}}{\text{Ölç.Mad.Say.}} \times 20$$

Alt ölçeklerden elde edilen puanlara karşılık gelen düzeyler şu şekilde özetlenebilir:

- 20-50 : Düşük Düzeyde Tutum
 51-69 : Orta Düzey Tutum
 70-100 : Yüksek Düzeyde Tutum

Bu çerçevede öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları frekans, yüzde, aritmetik ortalama, standart sapma, t ve Anova analizleri kullanılarak incelenmiştir.

Etkileşim ve izlenme kaygısı ölçeğinde maddelerin her biri; *Hiç Yansıtıyor (5)*, *Çok Az Yansıtıyor (4)*, *Kısmen Yansıtıyor (3)*, *Çok Yansıtıyor (2)*, *Tamamen Yansıtıyor (1)* şeklinde ölçeklendirilmiştir. Ölçeğin yapısı gereği iki alt faktör için öğrencilerin, beşli likert tipi ölçeğe verdikleri cevapların ayrı ayrı ortalamaları hesaplanmıştır. Ortalamalardaki yükselme kaygı düzeyindeki düşüşü, ortalamalardaki düşüş ise kaygı düzeyindeki artışı göstermektedir. Bu ortalama puanlarla öğretmenlik mesleğine karşı tutum puanları arasındaki ilişki Pearson r korelasyon analizi ile incelenmiştir.

Problem çözme ölçeğinde maddelerin her biri; *Hiç Katılmıyorum (1)*, *Kısmen Katılmıyorum (2)*, *Çok Az Katılmıyorum (3)*, *Çok Az Katılıyorum (4)*, *Kısmen Katılıyorum (5)* ve *Tamamen Katılıyorum* şeklinde ölçeklendirilmiştir. Öğretmen adaylarının, altılı likert tipi ölçeğe verdikleri cevaplara karşılık olarak elde edilen puanlar, 35-210 arasındadır. Elde edilen problem çözme beceri puanları ile öğretmenlik mesleğine karşı tutum puanları arasındaki ilişki Pearson r korelasyon analizi ile incelenmiştir.

Faktörler arasındaki ilişkinin anlamlılığı için $p < .05$ düzeyi yeterli görülmüştür

Bulgular ve Yorum

1. Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Karşı Tutumları

Tablo 2’de öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine karşı tutum toplam puanları ile sevgi, değer ve uyum alt faktör puanları özetlenmiştir.

Tablo 2. Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Karşı Tutumları

Değişken	N	X	S.S	Min	Max	Düzeyler (f/%)					
						Düşük		Orta		Yüksek	
Sevgi	104	79,2	14,4	31,8	100	2	1,9	22	21,2	80	76,9
Değer		80,3	18,2	37,5	100	6	7,7	20	19,2	76	73,1
Uyum		67,4	19,0	32,0	100	24	23,1	22	21,2	58	55,8
Toplam		77,7	13,8	37,1	97,7	4	3,8	22	21,2	78	75,0

Tablo 2’de görüldüğü gibi öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine karşı duydukları sevgiye ilişkin tutum puanları 31,8 ile 100 arasında değişmekte; ortalaması ise 79,2’dir. Tutum düzeylerine ilişkin veriler incelendiğinde ise öğretmen adaylarının sadece %1,9’unun düşük, %21,2’sinin orta düzey, buna karşın %76,9’unun ise öğretmenlik mesleğine karşı duydukları sevgiye ilişkin yüksek düzeyde tutuma sahip oldukları görülmektedir. Buna göre öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine karşı duydukları sevgiye ilişkin yüksek düzeyde tutuma sahip oldukları söylenebilir.

Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine verdikleri değere ilişkin tutum puanları 37,5 ile 100 arasında değişmekte; ortalaması ise 80,3’dür. Tutum düzeylerine ilişkin veriler incelendiğinde ise öğretmen adaylarının %7,7’sinin düşük, %19,2’sinin orta düzey, buna karşın %73,1’inin ise öğretmenlik mesleğine verdikleri değere ilişkin yüksek düzeyde tutuma sahip oldukları görülmektedir. Buna göre öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine verdikleri değere ilişkin yüksek düzeyde tutuma sahip oldukları söylenebilir.

Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine karşı uyum sağlayıp sağlayamayacaklarına ilişkin tutum puanları 32 ile 100 arasında değişmekte; ortalaması ise 67,4’dür. Tutum düzeylerine ilişkin veriler incelendiğinde ise öğretmen adaylarının %23,1’inin düşük, %21,2’sinin orta düzey, buna karşın %58,8’inin ise öğretmenlik mesleğine uyum sağlamaya ilişkin yüksek düzeyde tutuma sahip oldukları görülmektedir. Buna göre öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine uyum sağlayıp sağlayamayacaklarına ilişkin orta düzeyde tutuma sahip oldukları söylenebilir.

Tutum toplam puanları incelendiğinde ise öğretmen adaylarının genel olarak öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum puanlarının 37,1 ile 97,7 arasında değiştiği ve ortalamasının 77,7 olduğu görülmektedir. Tutum düzeylerine ilişkin veriler incelendiğinde ise öğretmen adaylarının %3,8’inin düşük, %21,2’sinin orta düzey, buna karşın %75,0’inin ise öğretmenlik mesleğine ilişkin yüksek düzeyde tutuma sahip oldukları görülmektedir. Sonuç olarak öğretmen adaylarının genellikle

öğretmenlik mesleğini sevdikleri ve saygı duydukları, ancak öğretmenlik mesleğine uyum sağlama konusunda tereddütlerinin olduğu söylenebilir.

Tablo 3’de öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine karşı tutumlarının bölüme göre farklılaşıp farklılaşmadığına ilişkin yapılan analiz sonuçları özetlenmiştir.

Tablo 3. Bölüme Göre Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Karşı Tutumlarındaki Farklılaşma

Tutum/Bölüm	N	X	SS	t	sd	p	
Sevgi	Fen	46	78,0	16,64	-,710	102	,479
	Sınıf	58	80,0	12,31			
Değer	Fen	46	76,7	18,22	-1,789	102	,042
	Sınıf	58	83,1	17,86			
Uyum	Fen	46	72,0	18,00	2,244	102	,027
	Sınıf	58	63,7	19,19			
Toplam	Fen	46	76,8	15,03	-,549	102	,584
	Sınıf	58	78,3	12,73			

Tablo 3 incelendiğinde Öğretmen adaylarının öğrenim gördükleri bölümlere göre öğretmenlik mesleğine ilişkin toplam tutum puanları ($t_{(2-102)}=-0,549$, $p>0,05$) ile sevgi faktörüne ilişkin tutum puanları ($t_{(2-102)}=-0,710$, $p>0,05$) arasında anlamlı farklılaşma olmadığı görülmektedir. Buna karşın öğretmenlik mesleğine değer verme ilişkin faktör puanları arasında sınıf öğretmenliği bölümünde öğrenim görmekte olan öğretmen adayları lehine ($t_{(2-102)}=-1,789$, $p<0,05$) ; uyum sağlayıp faktörüne ilişkin tutum puanları arasında ise fen bilgisi öğretmenliği bölümünde öğrenim görmekte olan öğretmen adayları lehine ($t_{(2-102)}=1,244$, $p<0,05$) anlamlı farklılaşma olduğu belirlenmiştir.

Buna göre öğretmen adaylarının öğrenim gördükleri bölümün öğretmenlik mesleğine ilişkin toplam tutum puanları ve sevgi faktörüne ilişkin tutumlarını farklılaşmadığı ancak değer ve uyum faktörlerine ilişkin tutumlarını anlamlı derecede farklılaştırdığı söylenebilir. Sonuç olarak tüm öğretmen adayları öğretmenlik mesleğine karşı olumlu tutuma sahiptirler ve öğretmenlik mesleğini sevmektedirler. Ancak sınıf öğretmenliği bölümünde öğrenim gören öğretmen adayları öğretmenlik mesleğine fen bilgisi öğretmenliğinde öğrenim gören öğretmen adaylarından daha fazla değer vermektedir. Buna karşın fen bilgisi öğretmenliğinin öğrenim görmekte olan öğretmen adaylarını, sınıf öğretmenliğindekilere göre öğretmenlik mesleğine uyum konusunda daha az kaygılıdır.

Tablo 4’de öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine karşı tutumlarının cinsiyete göre farklılaşıp farklılaşmadığına ilişkin yapılan analiz sonuçları özetlenmiştir.

Tablo 4. Cinsiyete Göre Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Karşı Tutumlarındaki Farklılaşma

Tutum/Cinsiyet	N	X	SS	t	sd	P	
Sevgi	Kız	72	79,3	14,53	,169	102	,866
	Erkek	32	78,8	14,23			
Değer	Kız	72	79,5	19,02	-,649	102	,518
	Erkek	32	82,0	16,39			
Uyum	Kız	72	67,7	18,32	,226	102	,822
	Erkek	32	66,8	20,86			
Toplam	Kız	72	77,6	13,65	-,053	102	,958
	Erkek	32	77,8	14,16			

Tablo 4 incelendiğinde cinsiyetin öğretmen adaylarının hem öğretmenlik mesleğine ilişkin toplam tutum puanlarını ($t_{(2-102)}=-0,053$, $p>0,05$), hem de sevgi ($t_{(2-102)}=0,169$, $p>0,05$), değer ($t_{(2-102)}=-0,649$, $p>0,05$) ve uyum ($t_{(2-102)}=0,226$, $p>0,05$) faktörlerine ilişkin tutum puanlarını farklılaştırmadığı görülmektedir. Buna göre cinsiyetin öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları üzerinde etkili olmadığı söylenebilir.

Tablo 5’de öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine karşı tutumlarının öğretmen yakını olup olmayışına göre farklılaşıp farklılaşmadığına ilişkin yapılan analiz sonuçları özetlenmiştir.

Tablo 5. Öğretmen Yakını Olup Olmadığına Göre Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Karşı Tutumlarındaki Farklılaşma

Tutum/Öğretmen Yakını Oluş	N	X	SS	t	Sd	p	
Sevgi	Var	46	77,0	16,03	-1,316	102	,191
	Yok	58	80,8	12,77			
Değer	Var	46	76,1	19,69	-2,131	102	,036
	Yok	58	83,6	16,36			
Uyum	Var	46	64,9	20,13	-1,202	102	,232
	Yok	58	69,4	18,05			
Toplam	Var	46	75,0	15,54	-1,772	102	,049
	Yok	58	79,8	11,85			

Tablo 5’de özetlenen ortalamalar incelendiğinde öğretmen yakını olan öğretmen adaylarının hem toplam, hem de tüm alt

faktörlere ilişkin puan ortalamalarının öğretmen yakını olmayan öğretmen adaylarının puan ortalamalarında daha düşük olduğu ve değer faktörü ile ($t_{(2-102)}=-2,131$, $p<0,05$), toplam tutum puanlarının ($t_{(2-102)}=-1,772$, $p<0,05$) öğretmen yakını olmayan öğretmen adayları lehine anlamlı derecede farklılaştığı görülmektedir. Buna göre herhangi bir öğretmen yakını olmayan öğretmen adaylarının, öğretmen yakını olan öğretmen adaylarına göre öğretmenlik mesleğine değer vermeye yönelik tutumları ile toplam tutumlarının anlamlı derecede daha yüksek olduğu söylenebilir. Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini seçme nedenlerine ilişkin veriler Tablo 6’da özetlenmiştir.

Tablo 6. Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğini Seçme Nedenleri

Seçme Nedeni	F	%
1. Öğretmen Yakınlarının Tavsiyesi	22	21,2
2. Öğretmenimden Etkilenerek	22	21,2
3. İş Garantisi	24	23,1
4. Diğer	36	34,6
Toplam	104	100,0

Tablo 6 incelendiğinde öğretmen adaylarının %21,2’sinin öğretmen yakınlarının tavsiyesiyle, %21,2’sinin kendi öğretmeninden etkilenerek öğretmenlik mesleğini tercih ettiği, 23,1’inin öğretmenlik mesleğinin iş garantisi olduğunu düşünerek gelecek kaygısıyla bu mesleği tercih ettiği ve %34,6’sının ise diğer nedenlerden dolayı öğretmenlik mesleğini seçtiklerini ifade etmektedirler.

Öğretmen adayları diğer diye nitelenen nedenleri şöyle ifade etmektedirler:

- *Puanım bu bölüme yettiği için (%24, 9),*
- *Sevdiğim için (%16,6),*
- *Kutsal bir meslek olduğuna inandığım için (%13,9),*
- *Bayanla yönelik en uygun meslek olduğunu düşündüğüm için (%11,1),*
- *Başaracağıma inandığım ve kendime yakıştırdığım için (%8,3),*
- *Düzenli bir yaşam sağlayacağını düşündüğüm için (%5,6),*
- *Çocuklara ve insanlara bir şeyler öğretmeyi sevdiğim için (%5,6),*
- *Öğretmenlik mesleğinin sağlayacağını düşündüğüm sosyal statü için (%5,6),*
- *Çağın en gözde mesleklerinden birisi olduğunu düşündüğüm için (%5,6).*
- *Bol tatili olduğu için (%2,8),*

Öğretmenlik mesleğini seçme nedenini diğer şeklinde açıklayan öğrencilerin önemli bir bölümünün (%24,9) mesleki tercihten ziyade aldıkları ÖSS puanı çerçevesinde tercih yaptıkları, %16,6’sının öğretmenlik mesleğini sevdiği için; %13,9’unun kutsal bir meslek olduğunu düşündükleri için; %11,1’lik kısmın ise bayanlara yönelik

en uygun mesleğin öğretmenlik olduğunu düşündükleri için bu mesleği seçtikleri dikkat çekmektedir.

Buna göre öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini seçme nedenlerinin öncelikli olarak öğretmen yakınlarının tavsiyesi, öğretmeninden etkilenecek, iş garantisi, ÖSS puanının durumu, öğretmenlik mesleğine karşı duyduğu sevgi, öğretmenlik mesleğini kutsal bir meslek olarak algılaması ve mesleki çalışma şartları olduğu söylenebilir. Tablo 7’de öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini seçme nedenlerinin öğretmenlik mesleğine karşı tutumlarına olan etkisine ilişkin bulgular özetlenmiştir.

Tablo 7. Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğini Seçme Nedenlerinin ve Göre Tutum Puanları

Tutum/Seçme Nedeni		N	X	Ss.
Sevgi	1.Öğretmen Yakınlarının Tavsiyesi	22	68,6	16,78
	2.Öğretmenimden Etkilenerek	22	87,9	7,44
	3.İş Garantisi	24	77,1	11,21
	4.Diğer	36	81,5	13,97
Değer	1.Öğretmen Yakınlarının Tavsiyesi	22	74,3	20,79
	2.Öğretmenimden Etkilenerek	22	80,7	18,52
	3.İş Garantisi	24	82,9	16,48
	4.Diğer	36	81,9	17,39
Uyum	1.Öğretmen Yakınlarının Tavsiyesi	22	64,0	18,31
	2.Öğretmenimden Etkilenerek	22	72,7	16,82
	3.İş Garantisi	24	55,0	20,64
	4.Diğer	36	74,4	15,31
Toplam	1.Öğretmen Yakınlarının Tavsiyesi	22	69,2	16,53
	2.Öğretmenimden Etkilenerek	22	84,1	9,80
	3.İş Garantisi	24	75,3	11,33
	4.Diğer	36	80,5	12,93

Tablo 7’de öğretmenlik mesleğini seçme nedenlerine göre öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine karşı tutum puan ortalamaları incelendiğinde Sevgi faktörün en yüksek ortalamanın öğretmenlik mesleğini öğretmeninden etkilenecek tercih eden öğrencilere ait olduğu ($X=87,9$), en düşük tutum puanına ise öğretmenlik mesleğini öğretmen yakınlarında etkilenecek tercih eden öğrencilere ait olduğu ($X=68,6$) görülmektedir. Değer faktöründe en yüksek tutum puanının öğretmenlik mesleğini iş garantisi nedeniyle tercih eden öğrencilere ait olduğu ($X=82,9$), en düşük tutum puanının

ise öğretmen yakınıni tavsiyesiyle tercih eden öğrencilere ait olduğu ($X=74,3$) görülmektedir. Uyum faktöründe en yüksek tutum puanının öğretmenlik mesleğini diğer nedenlerden dolayı tercih eden öğrencilere ait olduğu ($X=74,4$), en düşük tutum puanının ise öğretmen yakınıni tavsiyesiyle tercih eden öğrencilere ait olduğu ($X=74,4$) görülmektedir. Öğretmenlik mesleğine ilişkin toplam puanlar değerlendirildiğinde en yüksek tutum puanının öğretmenlik mesleğini öğretmeninden etkilenecek tercih eden öğrencilere ait olduğu ($X=84,1$), en düşük tutum puanının ise yine diğer faktörlerde de olduğu gibi öğretmen yakınıni tavsiyesiyle tercih eden öğrencilere ait olduğu ($X=69,2$) görülmektedir. Gözlenen bu farkın anlamlı olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi sonuçları Tablo 8’de sunulmuştur.

Tablo 8. Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğini Seçme Nedenlerinin Öğretmenlik Mesleğine Karşı Tutumlarına Etkisi

	Tutum	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Fark
Sevgi	Gruplar Arası	4416,597	3	1472,199	8,766	,000	1-2 1-4
	Grup içi	16794,941	100	167,949			
	Toplam	21211,538	103				
Değer	Gruplar Arası	1052,078	3	350,693	1,059	,370	yok
	Grup içi	33114,268	100	331,143			
	Toplam	34166,346	103				
Uyum	Gruplar Arası	6355,363	3	2118,454	6,838	,000	2-3 3-4
	Grup içi	30981,253	100	309,813			
	Toplam	37336,615	103				
Toplam	Gruplar Arası	2888,221	3	962,740	5,812	,001	1-2 1-4
	Grup içi	16565,116	100	165,651			
	Toplam	19453,337	103				

Tablo 8 incelendiğinde tek yönlü varyans analiz sonuçlarına göre sevgi faktörüne ilişkin ortalama puanlar göre öğretmenlik mesleğini seçme nedenleri arasında anlamlı farklılaşma olduğu görülmektedir [$F_{(3-100)}=8,766$, $p<0.01$]. Farklılaşmanın kaynağını belirlemek amacıyla yapılan Scheffe testi sonuçlarına göre farklılaşmanın öğretmeninden etkilenecek ve diğer nedenlerle öğretmenlik mesleğini seçmiş olan öğretmen adayları ile bir öğretmen yakınıni tavsiyesi ile öğretmenlik mesleğini seçmiş olan öğretmen adayları arasında öğretmeninden etkilenecek ve diğer nedenlerle öğretmenlik mesleğini seçmiş olan öğretmen adayları lehine olduğu belirlenmiştir. Buna göre öğretmenlik mesleğinin sevdirmesinde model öğretmenin,

öğretmenlik mesleğinin kutsallığına inandırmanın ve öğretmenlik mesleğinin çalışma şartları gibi nedenlerin, öğretmen yakını tavsiyesine göre öğretmen adaylarını daha çok etkilediği söylenebilir.

Tablo 8’de değer faktörüne ilişkin ortalama puanlar göre öğretmenlik mesleğini seçme nedenleri arasında anlamlı farklılaşma olmadığı görülmektedir [$F_{(3-100)}=1,059$, $p>0.05$]. Bu bulgu öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini seçme nedenlerinin, öğretmenlik mesleğine verdikleri değeri etkilemediği şeklinde yorumlanabilir. Ayrıca tablo 7’de ortalamalara göre öğretmen adaylarının tamamının öğretmenlik mesleğine yüksek düzeyde değer verdikleri de söylenebilir.

Uyum faktörüne ilişkin ortalama puanlar göre öğretmenlik mesleğini seçme nedenleri arasında anlamlı farklılaşma olduğu görülmektedir [$F_{(3-100)}=6,838$, $p<0.01$]. Farklılaşmanın kaynağını belirlemek amacıyla yapılan Scheffe testi sonuçlarına göre farklılaşmanın öğretmeninden etkilenecek ve diğer nedenlerle öğretmenlik mesleğini seçmiş olan öğretmen adayları ile iş garantisi nedeniyle öğretmenlik mesleğini seçmiş olan öğretmen adayları arasında öğretmeninden etkilenecek ve diğer nedenlerle öğretmenlik mesleğini seçmiş olan öğretmen adayları lehine olduğu belirlenmiştir. Buna göre sadece iş garantisi nedeniyle öğretmenlik mesleğini seçmiş olan öğretmen adaylarının, öğretmeninden etkilenen ve diğer nedenlerle öğretmenlik mesleğini seçmiş olan öğretmen adaylarına göre mesleğe uyum sağlayabilme konusunda daha fazla kaygılı oldukları söylenebilir.

Öğretmenlik mesleğine ilişkin toplam tutum ortalama puanlarına göre de öğretmenlik mesleğini seçme nedenleri arasında anlamlı farklılaşma olduğu görülmektedir [$F_{(3-100)}=5,812$, $p<0.05$]. Farklılaşmanın kaynağını belirlemek amacıyla yapılan Scheffe testi sonuçlarına göre farklılaşmanın öğretmeninden etkilenecek ve diğer nedenlerle öğretmenlik mesleğini seçmiş olan öğretmen adayları ile öğretmen yakınının tavsiyesiyle öğretmenlik mesleğini seçmiş olan öğretmen adayları arasında öğretmeninden etkilenecek ve diğer nedenlerle öğretmenlik mesleğini seçmiş olan öğretmen adayları lehine olduğu belirlenmiştir. Buna göre öğretmenlik mesleğine karşı olumlu tutum geliştirilmesinde model öğretmenin, öğretmenlik mesleğinin kutsallığına inandırmanın ve öğretmenlik mesleğinin çalışma şartları gibi nedenlerin, öğretmen yakını tavsiyesine göre öğretmen adaylarını daha çok etkilediği söylenebilir.

2. Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları İle Etkileşim ve İzlenme Kaygıları

Tablo 9’da öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine karşı tutumları ile etkileşim ve izlenme kaygıları arasında nasıl bir ilişki olduğuna dair bulgular özetlenmiştir.

Tablo 9. Öğretmenlik Mesleğine Karşı tutum ile Etkileşim ve İzlenme Kaygısı Arasındaki İlişki

	Kaygı	Sevgi	Değer	Uyum	Toplam
Etkileşim	Pearson Correlation	,184	,053	,151	,167
	Sig. (2-tailed)	,061	,592	,127	,090
	N	104	104	104	104
İzlenme	Pearson Correlation	,201(*)	,129	,272(**)	,224(*)
	Sig. (2-tailed)	,041	,191	,005	,022
	N	104	104	104	104

Tablo 9 incelendiğinde etkileşim kaygısıyla öğretmenlik mesleğine karşı tutum ve bu tutumu gösteren alt faktörler arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı; ancak izlenme kaygısı ile öğretmenlik mesleğine ilişkin toplam tutum ($r=0,224$, $p<0,05$) ile sevgi ($r=0,201$, $p<0,05$) ve uyum ($r=0,272$, $p<0,05$) faktörleri arasında anlamlı yönde pozitif bir ilişkinin olduğu görülmektedir. Etkileşim ve izlenme kaygısı puan ortalamalarının yükselişim, kaygı düzeyindeki düşüş anlamına geldiği göz önünde bulundurulduğunda; bu durum öğretmen adaylarının izlenme kaygı düzeyleri düştüğünde, öğretmenlik mesleğine karşı genel tutumlarında; özellikle sevgi ve uyum faktörlerine ilişkin tutumlarında olumlu yönde anlamlı bir artış olduğu şeklinde yorumlanabilir.

3. Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları İle Problem Çözme Becerileri

Tablo 10’da öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine karşı tutumları ile problem çözme beceriler arasında nasıl bir ilişki olduğuna dair bulgular özetlenmiştir.

Tablo 10. Öğretmenlik Mesleğine Karşı tutum ile Problem Çözme Becerisi Arasındaki İlişki

Problem Çözme	Sevgi	Değer	Uyum	Toplam
Pearson Correlation	,222(*)	,454(**)	,372(**)	,354(**)
Sig. (2-tailed)	,023	,000	,000	,000
N	104	104	104	104

Tablo 10 incelendiğinde öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine karşı genel tutum puanları ($r=0,354$, $p<0,01$) ile birlikte sevgi ($r=0,222$, $p<0,05$), değer ($r=0,454$, $p<0,01$) ve uyum ($r=0,372$,

$p < 0,01$) faktörlerine ilişkin tutum puanları ile problem çözme becerileri arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Buna göre öğretmen adaylarının problem çözme becerileri arttıkça hem öğretmenlik mesleğine ilişkin genel tutumları, hem de sevgi, değer ve uyum faktörlerine ilişkin tutumlarının arttığı söylenebilir.

Sonuç ve Tartışma

1. Genel olarak öğretmen adayları öğretmenlik mesleğini çok sevmekte ve saygı duymaktadır. Bu bulgu literatürle de tutarlılık göstermektedir (Temizkan, 2008; Sağlam, 2003). Ancak öğretmenlik mesleğine uyum sağlayıp sağlayamayacakları konusunda tereddütleri vardır. Öğretmen adaylarının farklı değişkenlere göre öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları incelendiğinde;

a. Tüm öğretmen adayları öğretmenlik mesleğine karşı olumlu tutuma sahiptirler ve öğretmenlik mesleğini sevmektedirler. Ancak sınıf öğretmenliği bölümünde öğrenim gören öğretmen adayları öğretmenlik mesleğine fen bilgisi öğretmenliğinde öğrenim gören öğretmen adaylarından daha fazla değer vermektedir. Buna karşın fen bilgisi öğretmenliğinde öğrenim görmekte olan öğretmen adayları, sınıf öğretmenliğindekilere göre öğretmenlik mesleğine uyum konusunda daha az kaygılıdır. Alan yazın incelendiğinde farklı sonuçlara da rastlamak mümkündür. Örneğin Tanrıoğen (1997) tarafında yapılan bir araştırmaya göre öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine karşı tutumlarının bölüme göre farklılık göstermediği ifade edilmektedir.

b. Cinsiyet öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları üzerinde etkili bir faktör değildir. Nitekim Çapa ve Çil (2000) tarafından yapılan araştırmada da öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının cinsiyetlerine göre farklılık göstermediği bulunmuştur. Ancak alan yazın incelendiğinde farklı sonuçlara da rastlamak mümkündür. Örneğin Sağlam (2003) ve Tanrıoğen (1997) tarafında yapılan araştırmalara göre kız öğretmen adaylarının erkek öğretmen adaylarına göre öğretmenlik mesleğine karşı daha olumlu tutuma sahip oldukları ifade edilmektedir.

c. Herhangi bir öğretmen yakını olmayan öğretmen adaylarının, öğretmen yakını olan öğretmen adaylarına göre öğretmenlik mesleğine değer vermeye yönelik tutumları ile toplam tutumları anlamlı derecede daha yüksektir. Bu sonucun ortaya çıkmasında, öğretmen yakını olan öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğinin zor yönlerini fark etme fırsatı bulmuş olmaları neden olmuş olabilir. Ancak alan yazın incelediğinde öğretmen yakını olan öğretmen

adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları ile öğretmen yakını olmayan öğretmen adayları arasında tutum puanlarının kararlılık göstermediği de görülmektedir (Çeliköz ve Çetin, 2004).

d. Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini seçme nedenleri öncelikli olarak öğretmen yakınlarının tavsiyesi, öğretmeninden etkilenmesi, iş garantisi, ÖSS puanının durumu, öğretmenlik mesleğine karşı duyduğu sevgi, öğretmenlik mesleğini kutsal bir meslek olarak algılaması ve mesleki çalışma şartlarıdır.

e. Genel olarak öğretmenlik mesleğine karşı olumlu tutum geliştirilmesinde ve özellikle öğretmenlik mesleğinin sevdirmesinde model öğretmen, öğretmenlik mesleğinin kutsallığına inandırmak ve öğretmenlik mesleğinin çalışma şartları gibi nedenler, öğretmen yakını tavsiyesine göre öğretmen adaylarını daha çok etkilemektedir. Bandura (1986, 1997) tarafından ortaya atılan “Sözel İkna” kavramı bu sonucu açıklayabilir. Nitekim, Bandura’ya göre, insanlar bir işi başarıp başaramama konusunda çevrelerinden gelen, kendilerine ve yapabileceklerine ilişkin olumlu değerlendirmelere değer verme ve benimseme eğilimindedirler. Ortaya çıkan bu etkileme süreci sonunda birey daha fazla çaba gösterebileceği söylenebilir. Benzer şekilde, sadece iş garantisi nedeniyle öğretmenlik mesleğini seçmiş olan öğretmen adaylarının, öğretmeninden etkilenen ve diğer nedenlerle öğretmenlik mesleğini seçmiş olan öğretmen adaylarına göre mesleğe uyum sağlayabilme konusunda daha fazla kaygılı oldukları söylenebilir.

2. Öğretmen adaylarının izlenme kaygı düzeyleri düştüğünde, öğretmenlik mesleğine karşı genel tutumlarında; özellikle sevgi ve uyum faktörlerine ilişkin tutumlarında olumlu yönde anlamlı bir artış olmaktadır. Şenel ve arkadaşları (2004) tarafından öğretmenlik mesleğine karşı tutum ile kişilik özellikleri arasındaki ilişkiyi araştırmak amacıyla yapılan bir araştırmada bu bulgu desteklenmektedir. Nitekim sözü edilen araştırmada öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine karşı tutumları ile Kişilerarası İlişki Tarzları Ölçeğinin ölçtüğü 11 özellikten 9'unun (sosyal olma, yardım alma, destekleyici olma, hoşgörülü olma, temkinli olma, dengeli olma, başkalarına güvenme, duyarlı olma ve kararlı olma) arasında anlamlı ilişki olduğu ifade edilmektedir.

3. Öğretmen adaylarının problem çözme becerileri arttıkça hem öğretmenlik mesleğine ilişkin genel tutumları, hem de sevgi, değer ve uyum faktörlerine ilişkin tutumları artmaktadır. Problem çözme becerisinin bireysel ve sosyalleşmeyi de gerektiren bir faaliyet olduğu düşünüldüğünde bireylerin karşılaştıkları probleme ilişkin çözüm

yolları aradıklarında başka kişilerin neler yaptıkları ve çözümlerinin ne olduğunu araştırmaları sosyal uyumu veya bir başka deyişle sosyalleşmeyi de gerektirmektedir. Öğretmen adaylarının toplumsal hayata ve değişime daha etkili bir şekilde uyum sağlayabilmeleri için problem çözme becerilerine sahip olmaları gerektiği söylenebilir.

Öneriler

Bu araştırma bulgularının nitelikli öğretmen yetiştirme sorumluluğuna sahip eğitim fakülteleri için önemli olduğu düşünülmektedir. Bireylerin olumsuz değerlendirme korkularının sosyal kaygı yaşamalarında oldukça önemli bir yere sahip olduğu görülmektedir. Bundan dolayı eğitim fakülteleri programlarında etkileşim ve sosyal kaygıya için ders açılabilir veya bu konulara ilişkin konferans ve seminerler verilebilir. Benzer şekilde öğretmen yetiştiren öğretim elemanlarının da öğrencilerini olumlu yönleriyle değerlendirmeleri ve yapıcı olmaları sağlandığında öğrencilerin daha az etkileşim ve izlenme kaygısı gibi sosyal kaygıları yaşayacakları söylenebilir.

İleride benzer çalışmaların, farklı üniversitelerin eğitim fakültelerini de kapsayan daha geniş örneklem grupları üzerinde değerlendirilmesinin yararlı olacağı düşünülmektedir.

Bu çalışmada sadece sınıf ve fen bilgisi anabilim dallarında 2. sınıfta okuyan öğretmen adayları üzerinde gerçekleştirildiği için, öğretmen adaylarının 1. sınıftan itibaren 4 yıllık süreç içerisinde ve hatta mezuniyet sonrasında izlendiği çalışmaların olduğu araştırma desenlerine ihtiyaç olduğu düşünülmektedir.

Sonuç olarak öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine karşı tutumları ile etkileşim ve izlenme kaygıları ve problem çözme becerileri arasındaki ilişkiler öğretmen yetiştirme sürecinde üzerinde önemle durulması gereken önemli bir özelliktir. Bu nedenle yapılacak çalışmalar ışığında farklı değişkenlerin bu değişkenler üzerindeki etkililiğinin ortaya koyulmasının literatüre önemli katkılar sağlayacağı düşünülmektedir.

Kaynakça

Açıkgöz, K. Ü. (2006). *Aktif Öğrenme*. İzmir: Biliş yayınları.

Arslan, C. (2001). “*Öğretmenlerin ve Öğretmen adaylarının Problem Çözme Becerilerinin Çeşitli Değişkenler Açısından Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi*”. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

- Bandura, A. (1986). *Social foundations of thought and action: A social cognitive theory*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.
- Bandura, A. (1997). *Self-Efficacy: The exercise of control*. New York: W.H. Freeman.
- Bransford, J., Stein, B. (1984). *The IDEAL problem solver*. New York: W. H. Freeman.
- Can, G. (1987). “Öğretmenlik Meslek Anlayışı Üzerine Bir Araştırma”. *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2, (1)
- Cüceloğlu, D. (1999). *İnsan ve Davranışı*. Remzi Kitabevi, İstanbul
- Çapa, Y., Çil, N. (200). “Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarının Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi”, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18 : 69 - 73
- Çeliköz, N., Çetin,F. (2004). “Anadolu Öğretmen Lisesi Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarını Etkileyen Etmeler”. *Milli Eğitim Dergisi*, Sayı 162, Bahar.
- Çetin, Ş. (2006). “Öğretmenlik mesleği tutum ölçeğinin geliştirilmesi (geçerlik ve güvenirlik çalışması)”. *Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi* Sayı:18, s.28-37
- Erden, M. (1998), *Öğretmenlik Mesleğine Giriş*. Alkım Yayınları. İstanbul.
- Gagne, R. M. (1985). *The conditions of learning and theory of instruction*. New York: Holt, Rinehart and Winston.
- Hançer, A.,H, Yalçın, N. (2009). “Fen Eğitiminde Yapılandırmacı Yaklaşım Dayalı Bilgisayar Destekli Öğrenmenin Problem Çözme Becerisine Etkisi”. *GÜ, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt 29, Sayı 1 (2009) 55-72
- Kağıtçıbaşı, Ç. (1988). *İnsan Ve İnsanlar*. Evrim Basım Yayım, İstanbul.
- Kalaycı, N. (2001). *Sosyal Bilgilerde Problem Çözme ve Uygulamalar*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Kavcar, C. (1987). “Yüksek Öğretmen Okulunun Öğretmen Yetiştirmedeki Yeri”. *Öğretmen Yetiştiren Kurumların Dünü-Bugünü-Geleceği Sempozyumu*, Ankara, S.39

- Koray, (2003). “*Fen Eğitiminde Yaratıcı Düşünceye Dayalı Öğrenmenin Öğrenme ürünlerine Etkisi*”. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Korkmaz, H. (2002). “*Fen Eğitiminde Proje Tabanlı Öğrenmenin Yaratıcı Düşünme, Problem Çözme ve Akademik Risk Alma Düzeylerine Etkisi*”. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Küçükahmet, L. (1976). “*Öğretmen Yetiştiren Kurum Öğretmenlerinin Tutumları*”. Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları, Ankara.
- M.E.B. (2005). Genel Yaklaşım Sunusu.
http://ttkb.meb.gov.tr/ogretmen/modules.php?name=Downloads&d_op=viewdownload&cid=48 21.11.2009 tarihinde ulaşıldı.
- Mayer, R. E. (1998). “Cognitive, Metacognitive And Motivational Aspects Of Problem Solving”. *Instructional Science*, 26, 49-63.
- McGehee, J. J. (2001). *Developing Interdisciplinary Units: A Strategy Basd on Problem Solving*. *School Science and Mathematics*, 101,7.
- Orhan, A. T. (2004). “*Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarına Fotosentez Konusunun Öğretiminde Yapısalıcı Yaklaşımın Etkileri İle Geleneksel Öğretim Yönteminin Karşılaştırılması*”. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Öztürk C., H., Öner, Ö. İ., Çelebi, E. (2009). “*Üniversite Öğrencilerinde Eğitimin Sorun Çözme Becerisine Etkisinin İncelenmesi*”. *Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi*, Cilt 4, Sayı:10
- Öztürk, A. (2004). “*Sosyal Kaygıya ilişkin Kendini Sunma Modeli*”, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara
- Sağlam A. (2003). “*Müzik Öğretmenliği Bölümü Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları*”. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*. Cilt:V, Sayı:I, 59-69
- Şenel, H. G., Demir, İ. Setrelin, Ç. Kılıçaslan, Köksal, A. (2004). “*Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum ve Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişki*”. *Eurasian Journal of Educational Research*. Vol. 15.

- Tanrıoğen, A. (1997). “Buca Eğitim Fakóltesi Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları”. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakóltesi Dergisi*. S 3.
- Temizkan, M. (2008). “Türkçe Öđretmeni Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları Üzerine Bir Araştırma”. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi* 6(3), 461-486
- Varış, F. (1988). *Eğitimde Program Geliřtirme*. A.Ü.Eğitim Fakóltesi Yayınları, Ankara.
- Yalın, H.İ (2003). *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliřtirme*. Nobey Yay. Ankara.
- Yaman, S. (2003). *Fen Bilgisi Eğitiminde Probleme Dayalı Öğrenmenin Öğrenme Ürünlerine Etkisi*. *Yayımlanmamış Doktora Tezi*. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.